

Bava Metzia (Mishnah 75a)

— **A person may not say to his fellow:** הלוני פור חטין — **“Lend me a kor of wheat,** וְאֲנִי אֶתֶן לְךָ לְגֹרֶן — **and I will give you back a kor after the harvest at the threshing season.”** אָבֵל אוֹמֵר לוֹ — **But he may say to him:** הלוני עד שְׂיָבֵא בְּנִי — **“Lend me a kor of wheat until my son comes to unlock my own wheat,”** אוֹ עַד שְׁאֲמָצָא מִפֶּתַח — **or “until I find the key.”** וְהִלֵּל אוֹסֵר — **But Hillel prohibits it.**

Bava Metzia (Gemara 75a)

— **Rav Huna said:** יֵשׁ לוֹ סָאָה לְוָה סָאָה — **If someone has one *se'ah* of produce, he may rely on it and borrow one *se'ah*;** סָאֲתִים לְוָה סָאֲתִים — **if he has two *se'ahs*, he may borrow two *se'ahs* on its basis.** רַבִּי יִצְחָק אוֹמֵר — **But R' Yitzchak says:** אֲפִילוּ יֵשׁ לוֹ סָאָה — **Even if someone has only one *se'ah*,** לְוָה עָלֶיהָ כַּמָּה כּוֹרִין — **he may borrow on its basis many *kors*.**

A Baraisa supports R' Yitzchak's view:

— **R' Chiya taught a Baraisa** לְסוּיַעֲיָה לְרַבִּי יִצְחָק — **in support of R' Yitzchak:** תִּנְי רַבִּי חֲזִיָּא — **If someone does not have in his possession a drop of wine, he may not borrow wine.** טִיפַת יַיִן אֵין לוֹ — **Similarly, if someone does not have in his possession a drop of oil, he may not borrow oil.** הָא יֵשׁ לוֹ — **The implication is that if he does have a drop of wine or oil,** לְוָה עָלֶיהָ כַּמָּה טִיפִין — **he may borrow against it even many drops.**

Bava Metzia (72b, based on Rashi's second explanation)

— **Rav Sheishess said in the name of Rav Huna:** אֵין לוֹיִן עַל שְׁעָר — **One may not borrow produce to be repaid with other produce, on the basis of an established market price.**

The Gemara asks:

— **Rav Yosef bar Chama said to Rav Sheishess,** וְאָמְרֵי לָהּ — **and some attribute the statement to a different Amora, and say** רַב יוֹסֵי בַר אַבָּא לָרַב שֵׁשֶׁת — **that it was Rav Yosef bar Abba who said to Rav Sheishess:** וּמִי אָמַר רַב הוּנָא הִכִּי — **Did Rav Huna really say this?** וְהָא בְּעֵי מִינְיָה מְרַב הוּנָא — **But, surely, they once asked the following question of Rav Huna:** הֲנִי בְּנֵי בֵּי רַב — **Regarding these yeshivah students** דְּזָנְפֵי בְּתִשְׁרֵי — **who borrow produce in the month of Tishrei** וּפְרָעֵי בְּטֵבֵת — **and pay back with other produce in the month of Teves, according to the prices of Tishrei,** שָׂרִי אוֹ אֶסִּיר — **is this permitted or prohibited?** אָמַר לָהּ — **[Rav Huna] answered them:** הָא חִיטֵי בְּהִינֵי וְהָא אֵי בְּעֵי זְבָנֵי וּפְרָעֵי לֵיהּ — **Wheat is available in Hini, and wheat is available in Shili.** — **If [the students] want, they can go and buy it there and pay back their debt to the lender.** The loan arrangement is therefore permitted. This contradicts Rav Huna's previous statement. — ? —

The Gemara answers:

— **Originally, Rav Huna held that one may not borrow under the said arrangement.** מַעֲיָקְרָא סָבַר רַב הוּנָא אֵין לוֹיִן — **But when he heard that which R' Shmuel bar Chiya said in the name of R' Elazar,** לֹוִין — **that one may borrow under the said arrangement,** אָמַר אִיהוּ נְמִי לוֹיִן — **he changed his mind and also said that one may borrow.**

חטה אחת

רש"י (עה.) - דכל חדא וחדא אמרינן זו תהא תחתיה, שהרי אינה קנויה למלוה ובידו לאוכלה ולמוכרה.
רשב"א (סג.) - כל שיש לו טיפה ולוה עליה כמה טיפין רואין כאילו לוה טיפה כנגד טיפה שיש לו, ואחר כך כלוה ב' טיפות כנגד שתיים וכן לעולם.

שלחן ערוך (יורה דעה קסב, ב) - אם יש לו מעט מאותו המין אפילו אין המפתח בידו לוה עליו כמה שאין לפרוע סאה בסאה.

תורי זהב (קסב, ב) - אפילו טיפה אחת יין מועיל והוא הדין אפילו מעט מסאה מועיל וסאה שאמרו לאו דוקא ולוה סתם המחבר מעט מאותו המין, ולכאורה לפי זה אפילו חטה אחת יהיה מותר ללוות עליה כמה כורין כמו טיפה אחת יין. אך אפשר לומר דזה תלוי במה דפליגי אם בפחות מפרוטה איכא רבית מן התורה. דאי נומר כשיטת תוספות ורא"ש דפחות מפרוטה אין גופן ממון ולכך נתמעט מן התורה אם כן לא שייך לומר דכל חטה וחטה הוי הלואה בהיתר משום זה שיש לו חטה... וכיון שאין גופן ממון לא נתחייבו עדיין כלל בתשלומין מחמת הלואות חטה אחת.

ברית יהודה (יו, ל) - מדברי האחרונים נראה שלא חילקו בכך, וכמו שכתבתי דלא בעינן ממש שיחול עליו דין תשלומין אלא מקולי סאה בסאה הוא.

לתת לו

שלחן ערוך (יורה דעה קסב, ב) - ואם אין לו כלום מאותו המין יתן לו המלוה מעט מאותו המין או ילוהו לו ואחר כך ילוה לו כמה שאין.

ש"ך (קסב, ח) - והב"ח פסק כתלמידי רשב"א דדוקא בנותן לו במתנה או מקנה לו מותר אחר כך ללוות ממנו אבל בהלואה כיון דתחלת ההלואה להוצאה ניתנה אסור.

נתיבות שלום (עמ' רה) - הוי כתרתי דסתרי להלוות לו בתחלה סאה העומדת להוצאה על מנת להלוות לו מיד סאים אחרים על סמך הסאה הראשונה שהרי זה כאילו עומד להחזיר לו מיד את הסאה הראשונה ואם כן אינו מלוה אותה להוצאה ואין זה מלוה.

ידיעה

נמוקי יוסף - כיון שיש ברשותו ואדעתא דהכי עביד שרי ללוות דינר בדינר.

בית יוסף - אין לפרש דאדעתא דהכי עביד היינו שדעתו להקנות טיפה כנגד טיפה דאם כן בעם הארץ דלא ידע ליתסר אלא עיקר טעמא משום דכיון דמדרבנן הוא בטעמא כל דהו אקילו ביה.

ב"ח - שפיר כתב נמוקי יוסף דבעינן דאדעתא דהכי עביד דאם לא כן נתכיון אחד מהם לשם רבית ואסור.

ש"ך (קסב, ז) - ונראה לי דאף לדבריו היינו לכתחלה אבל אם לוה והיה לו מעט מאותו המין אף על פי שלא היה דעתו לכך שרי וחייב לשלם.

יצא השער

שלחן ערוך (יורה דעה קסב, ג) - היה לאותו מין שער בשוק קבוע וידוע לשניהם מותר ללוות סאה בסאה.

ט"ז (קסב, ה) - כיון דשכיחי למזבין דמי לאומר הלוינו עד שיבוא בני. וכתב הרא"ש אפילו אין לו מעות כלל ללוה הוה היתר זה דיכול לקנות מן השוק באשראי או ללוות מחבירו.

משנת רבית (ו, יא) - בזמנינו כמעט אין לנו מציאות של שער כזה משום שרוב חפצים וסחורות אין להם מחיר קבוע מפני שכל מוכר יש לו מחיר אחר, מכל מקום דעת הרבה פוסקים שכל חפץ וסחורה שהוא מצוי ושכיח בשוק ויכולים לקנותו בקלות וגם מחירו אינו משתנה כל כך מהר יש לו דין של יצא השער.

ידיעה

ש"ך (קסב, ט) - מכל מקום אם לוה ויצא השער אף על גב דלא ידע מכל מקום הרי לא נעשה כאן איסור בהלואה זו וחייב לשלם לו.

ט"ז (קסב, ג) - חילוק יש ביניהם באם לוה ולא ידע מן ההיתר דבהיתר מצד יש לו מותר כיון שנקנה לו על פי חכמים ובהיתר מצד שער שבשוק אסור ליתן לו החטים אם נתייקרו.